

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	1\29

1. GİRİŞ

Tibbi laboratoriyalar bioloji nümunələr üzərində aparılan testlərdən istifadə edərək klinikalara diaqnostika, müalicə və təqib proseslərində dəstək olmaq üçün işləyən bölmələrdir. Bu gün laboratoriya işində məqsəd dəqiq, etibarlı, sürətli və keyfiyyətə uyğun xidmət göstərməkdir. Keyfiyyət bütün müvafiq işçilərin öz işlərini düzgün yerinə yetirmələri deməkdir. Tibbi laboratoriyalar üçün keyfiyyət standartlarının yaradılması son illərdə tez-tez müzakirə olunan təcrübədir, akkreditasiya və sertifikatlaşdırma ilə laboratoriyalara daha yaxşı nəticələr əldə etməyə kömək edir. Laboratoriyaların akkreditasiyası beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş texniki meyarlar əsasında səlahiyyətli qurum tərəfindən aparılan laboratoriya sınaqlarının düzgünlüyünü və etibarlılığını təsdiq edən bütün proseslərə rəsmi nəzarət edən strukturdur. Tibbi laboratoriyalarda baş verə biləcək səhvlər zaman baxımından qiymətləndirilmiş və üç əsas başlıq altında qruplaşdırılmışdır. Bu mərhələlər;

1. Test öncəsi (preanalitik)
2. Test (analitik)
3. Test sonrası (postanalitik)

Nəticələrin mərhələlərlə tədqiqi daha səmərəli qiymətləndirməyə imkan verəcək. Laboratoriya nəticələrinə təsir edən ən mühüm amillər sınaq sorğusunun düzgün yerinə yetirilməsi, nümunənin düzgün toplanması və daşınmasıdır. Laboratoriya testlərinin nəticələrinin etibarlılığını müəyyən edən ən mühüm mərhələ nümunənin toplanması və daşınması (preanalitik) ilə bağlıdır. Laboratoriya testlərinin icrası zamanı baş verə biləcək bütün səhvlərin 70%-i bu mərhələdə baş verir.

Laboratoriyaların fəaliyyəti, sınaq profilləri, nümunə girişindən nəticələrin göndərilməsinə qədər olan proses, laboratoriyanın analitik keyfiyyət tədqiqatları, sınaq işlərinin aparılması üsulları, sınaq müddətləri, sınaq əsasında nümunə növü/nümunə qabının seçilməsi, nümunənin qəbulu/rədd edilmə meyarları, nəticələrin hesabat vermə vaxtları, normal dəyərlər, Panik dəyərləri (əgər varsa) və bu testlərin klinik faydaları və bu problemlərin hansı mərhələdə baş verməsinin qarşısının alınmasına dair tədqiqatlar və təlim proqramlarına daxil edilir.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	2\29

2. ÜMUMİ MƏLUMAT

2.1. Test Girişi

Pasiyentlərin müraciətlərinə baxan qurumlar öz test sorğu formalarında Pasiyentnin yaşını, cinsini və digər məlumatları, həmçinin tələb olunan testləri tam şəkildə göstərməlidirlər. Test sorğu formaları üzrə Pasiyent məlumatları onlara təqdim edilmiş paroldan istifadə etməklə Laboratoriya İnformasiya İdarəetmə Sistemində (LİS) daxil edilir. Müqaviləsiz müəssisələrdən xüsusi olaraq laboratoriyamıza gələn Pasiyentlər üçün Pasiyent məlumatları və tələb olunan testlər Qeydiyyat personalı tərəfindən LİS-ə daxil edilir. Qeydiyyatda alınmış Pasiyentlərdən nümunələr nümunə qəbul bölməsinə göndərilir.

2.1.1 Test Sorğu Formunda aşağıdakı məlumatlar tam doldurulmalıdır;

- Müraciət edən qurumun/həkimin adı və ünvanı
- Pasiyentnin adı, soyadı, cinsi və doğum tarixi
- Tələb olunan testlər
- Nümunə növü və götürüldüyü anatomik yer
- Nümunənin götürülmə tarixi və vaxtı
- Göndərilən nümunənin növü və əlavə formaların sayı
- Pasiyentnin klinik məlumatları
- Test sorğu forması ilə birlikdə nümunələri kuryerə çatdıran şəxsin adı və imzası.
- Nümunələrin laboratoriyamıza çatma tarixi və vaxtı

2.1.2 Müqavilə bağlayan qurumlar istədikləri testləri seçdikdən sonra testlərdən başqa doldurulması lazım olan yuxarıda qeyd olunan məlumatları da doldurmalı və qeyd etməlidirlər.

Test sorğu vərəqində göstərilən nümunə növü nömrələri nümunələrlə birlikdə kuryer heyətinə təqdim edilməlidir. Əgər müqavilə bağlayan qurumlar ştrix-kod printerlərindən istifadə edirsə, onlar ştrix-kodları çap etməli və onları serumla ayrılmış nümunəyə tətbiq etməlidirlər.

Barkod ala bilmədiyiniz nümunələrin üzərinə Pasiyentnin adı, soyadı, nümunənin alınma tarixi və vaxtı aydın şəkildə yazılmalıdır.

3. Nümunələrin götürülməsi

3.1 Qan nümunələri üçün laboratoriya testlərinə təsir edən amillər

Aclıq Vəziyyəti

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	3\29

Ümumiyyətlə, bütün analizlər üçün 10-12 saatlıq aclıqdan sonra səhər qan nümunələrinin verilməsi tövsiyə olunur. Xüsusilə qanda qlükoza, lipid paneli, elektrolitlər (məsələn, natrium, kalium, xlorid), maqnezium, dəmir, ferritin, ALP, Fol turşusu, vitamin B12, vitamin A, vitamin E, omega yağ turşuları, çox uzun zəncirli yağ turşuları, vitamin B1, vitamin B2, vitamin B6, 25-OH vitamin D, osteokalsin, GH və PTH testləri üçün 12 saatlıq aclıq tələb olunur. Aclıq müddəti 16 saatdan çox olmamalıdır.

Aclıq dövründə su yalnız ehtiyac olduqda içilə bilər.

Məşq Vəziyyəti

Gündəlik bioloji ritm, idman, aclıq, pəhriz, dərman qəbulu, spirt və ya siqaret bir çox laboratoriya testlərinə təsir göstərir.

Tədqiqatdan 24 saat əvvəl ağır və gərgin idmandan çəkinməyiniz və qan verməzdən əvvəl təxminən yarım saat istirahət etməyiniz tövsiyə olunur.

Testdən bir gün əvvəl məşqdən qaçınmaq lazımdır. Məşqdən sonra laktat, CK, AST, LDH və bəzi hormonlar (T4, testosteron, androstenedion, luteinləşdirici hormon və s.) arta bilər.

Dərman istifadəsi

Əgər siz müntəzəm olaraq hər hansı dərman qəbul edirsinizsə, həkiminiz onları qəbul etməməyinizi söyləmədiyi halda, gündəlik işinizi pozmadan onları qəbul etməyə davam etməlisiniz. Bir çox dərman laboratoriya testlərinin nəticələrinə təsir göstərə bilər. Dərmanların analizlərə təsiri laboratoriya mütəxəssisi və ya həkim tərəfindən müəyyən edilə bilər. Laboratoriya mütəmadi olaraq istifadə olunan dərmanlar barədə məlumatlandırılmalıdır.

Yaş

Neonatal dövrün öz istinad diapazonu var. Uşaqlıq dövründə plazma zülalları, əzələ və sümük fermentlərinin səviyyəsi artır. Yetkinlik dövründə hormonal səviyyələr dəyişir. Yetkinlərdə zərərli sidik cövhəri, sidik turşusu, trigliserid və xolesterin səviyyəsi artır, fermentlərin səviyyəsi isə yeniyetməlik dövrünə nisbətən aşağı olur. Yaşlılarda kreatinin klirensi azalır və sidikdə protein artır. 50 yaşdan yuxarı kişilərdə serum testosteronu azalır, qadınlarda FSH və LH yüksəlir, estrogen isə azalır.

Cins

Yetkinlik yaşına çatmamışdan əvvəl iki cins arasında çox az fərq var. Yetkinlik dövründən sonra ALP, ALT, AST və CK kimi serum fermentləri kişilərdə daha yüksək olur. Serum albumin, kalsium, maqnezium və xolesterin kişilərdə daha yüksəkdir. Hemoqlobin və dəmir qadınlarda daha aşağıdır. Postmenopozal qadınlarda ALP daha yüksəkdir.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	4/29

Hamiləlik

Test nəticələri orta qan həcmnin artmasına görə dəyişə bilər.

Mövsümi dəyişikliklər

Bəzi laboratoriya testlərinin nəticələri yay və qış arasında dəyişə bilər. Məsələn, yayda vitamin D (1,25 dihidroksixolekalsiferol) sintezi artır.

Qidalanma

Bəzi qidalar qan və sidik testlərinin nəticələrinə təsir göstərir.

Yüksək proteinli pəhrizdən sonra karbamid, ammoniyak və sidik turşusu səviyyəsi artır.

Yağlı pəhrizdən sonra serum lipid profili dəyişir.

Yeməkdən sonra qanda artan xilomikronlar zərdabda və ya plazmada bulanıqlığa səbəb ola bilər ki, bu da ölçmə üsullarının qeyri-dəqiq nəticələr verməsinə səbəb olur.

Tərkibində kofein olan içkilər katekolaminlərin, qlükoza, kortizol, yağ turşuları və trigliseridlərin səviyyəsini artırır.

Siqaret çəkmək

Plazma və sidikdə katexolaminlər artır. Qanda qlükoza, laktat, CEA, xolesterin və karboksihemoqlobin artır. Siqaret çəkənlərdə karboksihemoqlobin, plazma katexolaminləri və serum kortizol səviyyəsi yüksəlir. Bu hormonlardakı dəyişikliklər neytrofillər və monositlər kimi ağ qan hüceyrələrinin sayını artırır, eozinofillərin sayını azaldır. Xroniki siqaret çəkmək hemoglobin konsentrasiyasını, eritrositlərin (qırmızı qan hüceyrəsi) sayını, leykositlərin (ağ qan hüceyrəsi) sayını və CEA (Carcinoembryonic Antigen) səviyyələrini artırır.

Alkoqol

Trigliseridlər, qlükoza, laktat və kortizol artır. Xroniki spirt istehlakı ilə GGT, AST və ALT səviyyələri artır.

Gündəlik ritm

Gündəlik ritmlər biokimyəvi parametrlərə təsir göstərir. Serum kortizol və renin səviyyələri səhər zirvəyə çatır və günortadan sonra azalır.

Qan alma vəziyyəti

Mümkünsə, qan götürülərkən Pasiyent həmişə eyni vəziyyətdə olmalıdır (ideal olaraq oturma).

Uzun müddətli yataq istirahətinin test nəticələrinə təsiri nəzərə alınmalıdır. İlk bir neçə gündə hematokrit yüksəlir. Uzun müddət yataq istirahətində mayenin tutulması səbəbindən albumin və zülal səviyyəsi azalır, sümük kalsiumunun mobilizasiyası səbəbindən qan və sidikdə kalsium səviyyəsi yüksəlir.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	5\29

Qızdırma

Bəzi hormon səviyyələri, qlükoza, lipidlər, kəskin faza zülalları və sidik turşusu kimi bir çox parametrlər təsirlənir.

Transfuziya

Plazma zülalının konsentrasiyası tam qan və ya plazmanın tətbiqi ilə artır.

Qan almadan əvvəl hazırlıqla bağlı Pasiyentlərə verəcək məlumat və təlimatlar ;

Pasiyent üzərində aparılan bütün prosedurlar Pasiyentin məlumatlı razılığını tələb edir. Əgər pasiyent həkimin tələbi ilə laboratoriyaya gələrsə, ilk növbədə onlara həyata keçiriləcək prosedurlar barədə məlumat verilir. İnvaziv prosedurlarda təqdim edilən məlumat daha sonra **LİS-də** qeyd olunur . Mərkəzlərdən toplanmış qan nümunələri laboratoriyaya gəldikdə, **Nümunə Alma Əl Kitabındakı** məlumat və tövsiyələrə uyğun olaraq pasiyent məlumatlandırılmış və razılıq verilmiş hesab olunur .

Pasiyentin qolunun venasından qan nümunəsi götürülür. Onun dirsəyinə elastik bir sarğı qoyulur . Bu prosedur zamanı təzyiq hiss oluna bilər. Pasiyentə iynənin daxil edilməsinin minimal və ya müvəqqəti ağrıya səbəb ola biləcəyi bildirilir .

3.1.2. Qan Toplanmasında Mümkün Risklər

- Pasiyentə proseduru izah edin. İzah edin ki, damardan qan nümunəsi alınarkən kiçik bir hematoma yarana bilər, yüngül ağrı hiss edilə bilər və başgicəllənmə baş verə bilər. Fəsadların inkişaf riskinin çox aşağı olduğunu izah edin.
- İynənin giriş yerində kiçik bir zədə ola biləcəyini və qan alındıqdan sonra bir neçə dəqiqə təzyiq tətbiq etməklə bu riskin azalacağını izah edin .
- Nadir hallarda, qan alındıqdan sonra damar şişə bilər. Bu problem flebit adlanır . Pasiyenti məlumatlandırmaq lazımdır ki , bu vəziyyət inkişaf edərsə, gündə bir neçə dəfə kompreslər tətbiq etməklə müalicə edilə bilər .
- Qanaxma pozğunluğu olan insanlarda qan alındığı yerdən davam edən qanaxma baş verə bilər.
- Aspirin, warfarin (Coumadin) və digər qan durulaşdırıcı dərmanlar qanaxmaya səbəb ola bilər. Əgər qanaxma və ya laxtalanma probleminiz varsa və ya qan durulaşdırıcı dərmanlar qəbul edirsinizsə, qanınızı götürməzdən əvvəl həkiminizə məlumat verin .
- Əgər Pasiyent əvvəllər qanvermə zamanı huşunu itiribse, qan toplamaq üçün Pasiyentin ayaqlarını 30 sm yuxarı qaldıraraq qan alma kreslosunun bu vəziyyətə uyğunlaşdırmaq lazımdır. Qan toplama prosesi zamanı vakuüm olmaması və ya vena kollapsı səbəbindən ikinci qan çəkmənin

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	6\29

lazım ola biləcəyini izah edin .

3.1.3. Qan almadan əvvəl olması lazım olan materiallar

- Dərinin dezinfeksiyası: 70% spirt (izopropil spirti, etanol) və ya 10% povidon yod, tamponlar, cuna yastıqları, sarğılar.
- Birdəfəlik lateks əlcəklər
- Turniketlər, adapterlər, iynə ucları və ya birdəfəlik şprislər
- Pasiyentin barkodu, etiketləri və qələm

3.1.4. Qan Alma Proseduru

- Qan almadan əvvəl əllərinizi yaxşıca yuyun .
- Pasiyentin şəxsiyyətini yoxlayın. Bunu Pasiyentin şəxsiyyət vəsiqəsinə baxaraq etməlisiniz.
- Barkodları uyğun tüblərə yapışdırın.
- Pasiyent düz və rahat vəziyyətdə oturmalı, qolu düz şəkildə uzadılmalıdır. Qol dirsəkdən əyilməməlidir; Və pasiyentin qolu çiyindən biləyə qədər uzanmalıdır .
- Qan toplama mövqeləri (oturan/yatan və ayaqda duran) nəticələrə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir. Biokimya və hematoloji ölçmələr ən çox təsirlənir. Yatma və oturma mövqeləri arasındakı fərq 5-15% -dir.
- Böyük yara və ya hematoma olan qoldan, mastektomiya olan qadınlarda süd vəzisinin çıxarıldığı tərəfdən sağalmaqda olan yanıq bölgələrindən qan nümunələri götürülməməlidir. Hematoma sahəsindən nümunə götürmə qeyri-dəqiq test nəticələrinə səbəb ola biləcəyi üçün , başqa damar yeri olmadıqda nümunələr hematomanın aşağı hissəsindən götürülə bilər .
- Pasiyentdən alınacaq minimum qan miqdarı və hər bir test üçün istifadə oluna tüblər və iynələr **Test Siyahısında göstərilmişdir**. Tələb olunan testlər üçün müvafiq sayda və növdə tüb və iynələri seçin və hazırlayın . Ən çox istifadə edilən iynələr 19-22 ölçülüdür . Ölçü artdıqca diametri azalır. Normal böyüklərdə 21-yaşıl ucluq və ya 22-qara ucluq ümumiyyətlə istifadə olunur.
- Venöz qan toplanırsa, müvafiq damarı seçin. Böyük, dolu damarları seçmək üçün hər iki qolu yoxlayın. Yetkinlərdə dəri səthinə yaxın olan dirsək çuxurunda qalın bir damara üstünlük verilə bilər.
- Dairəvi hərəkətlərdən istifadə edərək və venipunktur yerindən xaricə doğru hərəkət edərək 70% izopropanol ilə doymuş pambıq və ya cuna ilə venipunktur sahəsinin ətrafındakı ərazini təmizləyin. Hemoliz və yanma hissəsinin qarşısını almaq üçün ərazinin qurumasına icazə verin.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	7\29

- Qan toplama yerindən 10-15 sm yuxarıda turniket tətbiq edin və şəhadət barmağınızla damar keçidlərini palpasiya edin. Lazım gələrsə, damarı genişləndirmək üçün şəhadət və ikinci barmağınızla damara yumşaq bir şəkildə vurun. Pasiyentdən yumruğunu bir və ya iki dəfə açıb bağlamağı xahiş etmək də damarların daha aydın görünməsinə kömək edə bilər, lakin qan axını aktivləşdirmək üçün əlin həddindən artıq pompalanması lazım deyil və bundan çəkinmək lazımdır; bu hərəkət plazma fosfat və laktat konsentrasiyalarını artırır. Qola turniket qoyulduqdan sonra venipunktur və qan toplamaq 1 dəqiqə ərzində tamamlanmalıdır. Təkrar qan alınması tələb olunarsa, digər qoldan istifadə edilməlidir. Qola uzun müddət turniket tətbiqi zülal konsentrasiyasının, zülalə bağlı hüceyrə komponentlərinin artmasına səbəb ola bilər.
- Əgər infuziya istifadə olunursa, infuziya 3 dəqiqə dayandırılmalı və sonra qan digər qoldan alınmalıdır.
- Qanı vakuumlu qan túbünə toplamaq üçün iynəni qan toplama túbü tutacağına bərkidin. Damara daxil olmaq üçün iynəni toplanacaq damarla tuşlayın və dəriyə təxminən 15 dərəcə bucaq altında venaya 0,5-1 sm daxil edin.
- İynə yerində olduqdan sonra tıxacı deşmək və vakuumu buraxmaq üçün túb irəli (adaptera doğru) itələnməlidir. İynənin túbün qapağını deşməsinin və vakuunun vaxtından əvvəl itməsinə səbəb olmasının qarşısını almaq üçün túbü çox irəli itələməyin. Qan túbə axmağa başladıqdan sonra iynəni hərəkət etdirmədən turniketi boşaldın.
- Túb vakuum yox olana qədər doldurulur, sonra túb adapterdən çıxarılır və yerinə başqa bir boru qoyulur.
- Qanın aşağıdakı ardıcılıqla toplanmasına diqqət yetirin: Əvvəlcə qanı qatqısız qırmızı və ya sarı qapaqlı düz tüblərə, sonra tərkibində sitrat olan mavi qapaqlı laxtalanma tüblərinə, sonra qırmızı və ya sarı qapaqlı düz gelli tüblərə, yaşıl qapaqlı heparin tüblərinə, bənövşəyi qapaqlı EDTA tərkibli hemoqramma tüblərinə və boz rəngli tüblərə toplayın.
- Şprisə qan çəkmək üçün iynəni şprisin ucuna möhkəm şəkildə daxil edin və iynədən qoruyucu plastiki çıxarın.
- Şpris və iynə qanın alınacağı damara paralel tutulur və iynə dəriyə təxminən 15 dərəcə bucaq altında venaya daxil edilir. Damar divarını deşərkən hiss olunan ilkin müqavimət aradan qalxdıqda, şprisdəki təzyiq boşaldılır və piston geri çəkildikdə şpris qanla doldurulur.
- Hemolizdən qaçmaq üçün iynəni şprisdən çıxararaq və túbün qapağını açıb yavaş-yavaş və ehtiyatla borunun kənarından sürüşdürərək şprisə çəkilmiş qanı diqqətlə köçürün.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	8\29

- Tübləri möhkəm bağlayın. Tüblərdə hər hansı əlavələr və ya antikoagulyantlar varsa, tübləri 5-7 dəfə yumşaq bir şəkildə çevirərək qarışdırın.
- Qan toplamanı tamamlayıb iynəni çəkdikdən sonra sızmanın qarşısını almaq üçün pasiyentə quru cuna və ya pambıq verin. Qanın toplandığı nahiyəni 2,5 dəqiqə basıb qolunu yuxarı tutmalarını xahiş edin. Sonra bir bandaj tətbiq edin.
- İlk nümünə götürən heyətin şəxsiyyət qeydinin LİS-də qeyd olduğundan əmin olun.
- Qan toplandıqdan sonra istifadə edilmiş şprislərin pistonlu hissəsini sarı tibbi tullantı torbasına atın. Qan toplamaq üçün istifadə olunan iynələri və şpris uclarını sarı rəngli kəsici-deşici tibbi tullantı qutusuna atın. Qan toplamaq üçün istifadə olunan materialların Tibbi Tullantı İdarə Etmə Proseduruna uyğun olaraq saxlanmasını və utilizasiyasını təmin edin.

3.1.4. Qan alındıqdan sonra nə etməli

- Əgər siz antikoagulyantı olan tüblərə qan çəkmişsinizsə, tübləri ən azı 5-6 dəfə yumşaq bir şəkildə tərs çevirməyi unutmayın.
- Bütün tübləri pasiyentnin adını və ya identifikasiya nömrəsini, qan alma vaxtını və tarixini, qan verən şəxsin baş hərflərini göstərən barkod ilə etiketləyin və **Test İstək Formasında** tələb olunan məlumatları yoxlayın .
- Serum ayırmazdan əvvəl qırmızı və ya sarı qapaqlı tübləri 10-20 dəqiqə (45 dəqiqədən çox olmamaq şərtiylə) laxtalanmaya buraxın, dik vəziyyətdə saxlayın.

3.1.5. Qan Alındıqdan Sonra Hematomların yaranmasının qarşısını almaq üçün diqqət edilməli məqamlar

- Yalnız damarın ön divarı deşilir.
- İynəni çıxarmazdan əvvəl turniket çıxarılır.
- Yalnız böyük damarlar istifadə olunur. Səthi, nazik damarlar istifadə edilmir.
- İynənin venanın ön divarına tam daxil olduğundan əmin olun. Qismən yerləşdirmə qanın yumşaq toxumaya sızmasına səbəb ola bilər.
- Qolu bağlayarkən, cuna və ya pambıqdan istifadə edərək nahiyəyə bir qədər təzyiq edilir.

3.1.6. Qan nümunəsi götürülə bilmirsə nə etməli

- İynənin vəziyyətini dəyişdirin, əgər iynə damara çox daxil olubsa, iynə geri çəkilməlidir,
- İynə damardan çox uzaqda deyilsə, venaya doğru itələnməlidir. İynəni yarım tur döndərmək olar.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	9\29

- Başqa bir tüb sınayın, tübdə kifayət qədər vakuum qalmaya bilər.
- Turniketi boşaldın. Ola bilsin ki, çox sıxılıb olunub, qan axını kəsilib.
- Ağrıya səbəb ola biləcəyi üçün venoz kateterizasiyadan (iynəni şaquli olaraq daxil etmək) çəkinin. Çox vaxt iynəni ilkin punksiya yerinin altındakı yerə daxil etmək tövsiyə olunur.
- Heç vaxt iki dəfədən çox daxil olmayın.

3.1.7. Hemolitik, Lipemik və İkterik Nümunələr

Əhəmiyyətli hemoliz və ya lipemiya göstərən nümunələr müəyyən parametrlərin təhlili üçün istifadə edilməməlidir. İkterik nümunələr tez-tez müəyyən bir xəstəlik nəticəsində baş verir və bu səbəbdən (məsələn, hepatit) təhlil edilir.

3.1.8. Hemoliz

Hemoliz qırmızı qan hüceyrələrinin parçalanmasıdır. Yüngül, orta və ya ağır ola bilər. Hemoliz nəticəsində qırmızı qan hüceyrələrinin tərkibindəki maddələr seruma buraxılır. Serumda hemoglobin konsentrasiyası 20 mq/dL-dən çox olduqda hemoliz vizual olaraq aydın olur. Hemoliz zamanı hüceyrədaxili konsentrasiya hüceyrədən kənardakı maddələrdən yüksək olan maddələrin zərərli konsentrasiyası qeyri-adi dərəcədə yüksək olur. Hemoliz zamanı yüksəlmiş maddələrə aşağıdakılar daxildir:

Aldolaza, Turşu Fosfataza, LDH fermentləri və fosfor, xüsusilə Valproat turşusu, iCa, Zn, K və Mg. Ümumiyyətlə, hemoliz 400 ilə 500 nm arasında olan analizlərin oxunmasını poza bilər. Hemolizin üç səbəbi var: vaxt, istilik və travma.

Vaxt: Qanı sentrifüqa etmədən 2 saatdan çox gözləmək adətən müəyyən hemolizlə nəticələnir. Sentrifüqadan əvvəl qanın laxtalanması üçün ən azı 10-20 dəqiqə vaxt verin.

İstilik: Heç vaxt qan isti yerdə, məsələn, isti avtomobildə və ya isti günəş altında qalmamalıdır.

Travma: İynənin vena daxilində hərəkəti və ya vena kollapsı hemolizə səbəb ola bilər.

Çox kiçik iynələrdən istifadə hemolizə səbəb ola bilər. Laboratoriya iynələri adətən 21 (yaşıl uc) və ya 22 ölçülü (qara uc) olur. 23 ölçülü iynədən (mavi ucluq) istifadə hemolizə səbəb ola bilər. Kiçik iynələr yalnız zəruri hallarda istifadə olunur.

Barmaq ucundan qan götürərkən barmağı sıxmaq hemolizin əsas səbəbidir.

Xülasə, hemolizə səbəb olan şərtlər aşağıdakılardır;

- İntensiv turniket tətbiqi
- Silkələmək
- Şprisə sürətli aspirasiya, qarışdırma və şprisdən tübə sürətli boşalma

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	10\29

- Soyutma və ya qızdırma
- Natamam sentrifuqa
- Tam qan kimi zərdabın ayrılması üçün uzun gözləmə müddəti (2 saatdan çox)
- Hematomalı nahiyədən qan nümunəsi alınması
- Qan toplama nahiyəsinin quru olmaması

3.1.9. Lipemiya

Bu, qanda anormal miqdarda lipidlərin olmasıdır. Ən əhəmiyyətli səbəb pasiyentin aclıq müddətini gözləməməsidir . Bu, aşağıdakı testlərə təsir edə bilər: qlükoza, trigliseridlər, ALP, sidik cövhəri, ammonyak və sidik turşusu, vitamin AE, Omega yağ turşuları.

Yenidən analiz etmək mümkün olmadıqda, lipidlərin nəticələri verilərkən nümunə lipemik olması qeyd olunur . Bu testlərdən başqa analizlər üçün nümunələr lipemiyanı aradan qaldırmaq üçün yüksək sürətli ultrasentrifuqada (14.000 rpm) işlənir.

Cədvəl-1. Qan toplama Tübləri

Memorial
HOSPITAL

NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI

Sənəd №	MEM/NƏK-001
Yayım tarixi :	01.04.2025
Düzəliş №	00
Düzəliş tarixi :	-
Səhifə sayı :	11\29

Qan Alma Tübləri

Qapaq Rəngi	Tüb ve Antikoagulyant tərkibi	Nümunə miqdarı	İstifadə məqsədi
 Sarı	Tərkibində zərdabın ayrılması üçün laxtalanma aktivatoru və ayırıcı gel var.	4-8 ml	Biokimya testləri, omega yağ turşuları, çox uzun zəncirli yağ turşuları, donor qanları və infeksiyon xəstəliklərin diaqnozunda istifadə olunur. Laxtalanma müddəti: 30 dəqiqə.
 Qırmızı	Şüşədirsə, silikonla örtülmüşdür. Əgər plastikdirsə, tərkibində laxtalanma aktivatoru var.	4-8 ml	Biokimya testləri, Steroid paneli və antiepileptik dərman monitorinqi, donor qanları və infeksiyon xəstəliklərin diaqnozunda istifadə olunur. Laxtalanma müddəti: 60 dəqiqə.
 Narıncı	Tərkibində trombin əsaslı laxtalanma aktivatoru və ayırıcı gel var.	4-8 ml	Təcili biokimya testləri üçün istifadə olunur. Laxtalanma müddəti: 5 dəqiqə.
 Tünd göy	Laxtalanma aktivator (plastik serum) K2EDTA (plastik)	6 ml	Mikroelementlər, toksikoloji və qidalanma ilə bağlı biokimya testləri üçün istifadə olunur. Antikoagulyantla qanın yaxşı qarışdığından əmin olunmalıdır.
 Yaşıl	Natrium heparin , Litium heparin	Xəttə qədər	Biokimya(Laktat) və fenilalanin/tirozin testi üçün plazmada aparılan testlərdə istifadə olunur. Antikoagulyantın qanla yaxşı qarışdığından əmin olunmaq lazımdır.
 Boz	Kalium oksalat/ Natrium florid (zərdab borusu)	Xəttə qədər	Qlükoza analizində istifadə olunur. Oksalat antikoagulyant kimi, natrium flüorid isə antiqlükolitik maddə kimi istifadə olunur.
 Açıq qəhvəyi	K2EDTA	Xəttə qədər	Qurğuşun analizində istifadə olunur. Sınaq borusu 0,1 mikroqram (ppm)/ml-dən az qurğuşun ehtiva edir.
 Bənövşəyi	K3EDTA maye (şüşə boru) K2EDTA sprej örtüklü (plastik)	Xəttə qədər	Hər ikisi də tam qanla aparılan hematoloji testlərdə və immunohematoloji testlərdə, immunosuppressiv dərman monitorinqi, hüceyrəici element, amin turşuların kəmiyyət analizində, əlavə olaraq biokimyəvi və hormonal (HbA1C, AKTH) testlərdə istifadə olunur.
 Ağ	Tərkibində K2EDTA və separator gel var.	Xəttə qədər	Molekulyar diaqnostik testlərdə istifadə olunur.
 Çəhrayı	K2EDTA sprej örtüklü (plastik)	Xəttə qədər	Hematoloji və immunohematoloji testlərin aparılmasında istifadə olunur.
 Mavi	Tamponlanmış natrium sitrat 0,105 M (3,2%) şüşə 0,109 M (3,2%) plastik Sitrat, Teofilin, Adenozin, dipiridamol (CTAD)	Xəttə qədər	Koagulasiya testlərində istifadə olunur. CTAD isə trombosit funksiyası testlərində istifadə olunur.
 Qara	Na3-sitrat 0.4 ml 0.129 mol/L	Xəttə qədər	Tam qandan sedimentasiya testi aparılmasında istifadə olunur.
 Sarı	CPDA lı tüb	Xəttə qədər	Tam qandan HLA analizində istifadə olunur.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	12\29

3.1.10. Qan Nümunələrinin Hazırlanması

3.1.10.1. Tam qan :

Test kataloqu EDTA, heparin və ya sitrat tərkibli qan tələb edərsə, qan bu antikoagulyantlar tüblərə tübdə qeyd olunan səviyyəyə qədər çəkilir. Bundan sonra, laxtalanmanın qarşısını almaq üçün nümunə hərtərəfli qarışdırılır, lakin silkələnmiş. Barkodlama istifadə edilərsə, nümunə barkodlanır; əks halda nümunənin üzərinə Pasiyentin adı, soyadı, doğum tarixi, nümunənin alınma tarixi və vaxtı yazılır . Sonra nümunə laboratoriyaya göndərilir.

Qeyd: Əgər qan birdən çox antikoagulyant tübə toplanacaqsa, toxuma tromboplastinlə çirklənməsini minimuma endirmək üçün ikinci qan nümunəsi sitratlı tübə toplanır .

3.1.10.2. Serum:

Serum nümunələri üçün qan miqdarı təxminən iki dəfə çox toplanmalıdır; məsələn, 2 ml serum əldə etmək üçün 4-5 ml-lik serum tübünə qan toplanmalıdır . Qan xüsusi zərdab tübünə yığılır və laxtalanma faktorunu artırmaq üçün 5-6 dəfə yumşaq şəkildə tərsinə çevrilir . Qanın laxtalanması üçün tüb 10-20 dəqiqə dik vəziyyətdə saxlanılır və sonra 10 dəqiqə ərzində 3000-3500 rpm-də sentrifuqa edilir. Bir dəfə sentrifuqa edilmiş, lakin serumdan natamam ayrılmış qan nümunəsini yenidən eyni gel tübündə sentrifuqa etmək çox təhlükəlidir . İkinci bir sentrifuqa hüceyrə zədələnməsinə səbəb ola bilər. Bu, xüsusilə bəzi elektrolit, mikroelement və ferment testlərinə təsir göstərə bilər. Buna görə də, tam və dəqiq zərdab əldə etmək mümkün olmadıqda və təkrar sentrifuqaya ehtiyac olarsa, gel üzərindəki serum boş tüblərə köçürülməli və yenidən sentrifuqa edilməlidir.

Hemolizləşdirilmiş və ya bulanıq (lipemik) serum bir çox testlər üçün uyğun deyil. **Yeni nümunə götürülməlidir!**

Əgər qan gel olan tüblərə götürülməyibsə, ayrılmış zərdabı transport üçün uyğun olan tüblərə və ya düzgün etikətlənmiş serum tüblərinə köçürülür. Nümunə etikətlənir. Bu nümunə artıq daşına və ya saxlanıla bilər.

iCa testi üçün sarı qapaqlı tübdən istifadə olunur. Tübün qapağı açılmamaq şərti ilə laboratoriyaya çatdırılmalıdır!!!

3.1.10.3. Plazma:

Qan xüsusi tüblərdə toplanır (məsələn, EDTA tübləri);

Doldurma təlimatlarına dəqiq əməl edilməklə, işarələnmiş sahəyə qədər qan toplanır .

Yaxşı qarışdırın (**silkələməyin**).

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	13\29

Test katoloquna görə əgər plazma istənilirsə: qan EDTA, heparin və ya sitrat olan xüsusi tüblərə toplanır . Sonra 3000 rpm-də 10 dəqiqə sentrifüqa edilir. Lazım gələrsə, plazma xüsusi transport tüblərinə köçürülür . Nümunə etikətlənir. Bu nümunə artıq daşına və ya saxlanıla bilər.

3.1.11. Dabandan qan nümunəsinin götürülməsi

Filtr kağızı: Schleicher & Schuell (S&S) 903 Filtr Kağızı. Yenidoğulmuşlarda irsi metabolik xəstəliklər üçün skrining testlərində istifadə olunur.

Nümunə götürmə

- Nümunə dabanın yan hissələrindən götürülməlidir.
- Deşiləcək yer əvvəlcə 70% etil spirti ilə silinməli və artıq spirt steril tənəzif ilə qurudulmalıdır.
- Daban steril lansetlə deşilməli, ilk damcı tənəzif ilə silinməlidir. İkinci, daha böyük damcı meydana gəlməsini gözləyin. Qan tamamilə hopdurulmalı, həm ön, həm də arxa filtr kağızında ən azı iki işarələnmiş sahəni doldurmalıdır.

Təqib edilməli qaydalar:

- Nümunələr doğuşdan ən azı 48-72 saat sonra alınmalıdır.
- Erkən doğulmuş körpələrdə hestasiya yaşına müvafiq protokola əsasən alınmalıdır (adətən doğumdan 10-15 gün sonra).
- Körpə ən azı bir dəfə ana südü və ya süd qarışığı kimi proteinlə zəngin qida qəbul etməlidir.
- Filtr kağızı üfüqi vəziyyətdə və açıq havada otaq temperaturunda (18 – 25 dərəcə) ən azı 3 saat, birbaşa günəş işığından, tozdan, nəmədən və istilikdən uzaqda qurudulmalıdır.
- Tam quruduqdan sonra kart təmiz zərfə qoyulmalı və laboratoriyamıza çatdırılmalıdır.

2.2.2. Sidik nümunələri

2.2.2.1. Tam Sidik Müayinəsi - Spot Sidik

Sidik yollarını təmizlədikdən sonra bir az sidik tualetə buraxılır. Sidiyin orta hissəsi laboratoriya tərəfindən verilən sidik qabına yığılır, qapaq bağlanır və sidiyin son hissəsi tualetə buraxılır.

Nümunə 30 dəqiqə ərzində laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

Mikroskopiya və sidik protein elektroforezi üçün ilk səhər sidiyinə üstünlük verilir. Uşaqlardan sidik toplama torbasından istifadə edərək toplanmış sidik nümunələri laboratoriyaya çatdırılmazdan əvvəl qapaqlı sidik qabına tökülməlidir.

2.2.2.2. 24 saatlıq sidik

24 saatlıq sidik toplanmasına başlamazdan əvvəl nəzərə alınmalı olanlar:

- Normaldan bir az daha az maye qəbul edin və spirtli içki içməyin (normal: 1,5-2 litr/24 saat)

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	14\29

- Sidik toplamadan əvvəl və sonra əllərinizi yuyun
 - 24 saatlıq sidik toplamağa başladığınız gün səhər **ilk sidik ifraz olunan kimi atılır**. Bundan sonra yığılan sidiklər sidik toplama qabına yığılır.
 - Sidik qabı toplama zamanı soyuq və qaranlıq bir mühitdə saxlanmalıdır.
 - Yığım qabına sidik əlavə etdikdə, əgər qoruyucu istifadə olunursa, bu maddə ilə qarışdırmaq üçün yaxşıca çalxalanır.
 - Növbəti səhərin ilk sidiyi, yəni səhər saat 8 və ya 9-da sidiyiniz toplama qabına əlavə edilir və sidik toplama prosesi tamamlanır.
 - Toplama vaxtının sonu qeyd olunur.
 - Sidik gözləmədən laboratoriyaya gətirilir.
 - Testin sidikdə ölçülməsi üçün konservant tələb olunarsa, laboratoriyaya müraciət edilməlidir.
 - Bəzi testlər üçün (oksalat, sitrat, serotonin) sidikdə bir qoruyucu maddə əlavə edilməlidir.
- Laboratoriyadan əldə edilən bu konservant sidik qabının dibinə tökülür və sidik daha sonra təsvir edildiyi kimi yığılır.

24 saatlıq sidikdə VMA, HVA və 5-HIAA, katexolaminlər, metanefrinlər, serotonin yoxlanılmalıdır;

- Test nəticələrinin etibarlı olması üçün aşağıdakı məqamlar nəzərə alınmalıdır.
- Vanilsiz pəhriz üç gün ərzində aparılır. Dördüncü gündə sidik toplanması yuxarıda göstəriləni kimi səhər saat 8 və ya 9-da başlayır.
- Pəhriz və sidik toplama dövründə ağır məşqdən çəkinmək lazımdır.
- Bu testlər üçün laboratoriyadan götürülmüş 5 litrlik plastik şüşəyə tökülür və sonra yuxarıda göstəriləni kimi yığılmağa başlanılır.

VMA testindən əvvəl istehlak edilməməsi lazım olan məhsullar aşağıda verilmişdir;

- Çay, qəhvə, kakao
- Banan, qreypprut, pomidor, portağal, ananas, naringi
- Dondurma
- Vanil sousları, tərkibində vanil olan hər cür yemək və içkilər, tortlar, biskvitlər, saleplər, sərinləşdirici içkilər və s.
- Hazır yeməklər, hazır şorbalar
- Fındıq, tomat pastası, quru meyvələr, spirtli içkilər

Qeyd: Metanefrin üçün pəhriz tələb olunmur. Pəhriz sidiyi də istifadə edilə bilər.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayın tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	15\29

2.2.2.3. 0-3 yaşlı uşaqlarda sidik toplanması

Uretranın ətrafı öndən arxaya təmizlənir. Sidik toplama kisələrindən birinin yapışan lenti (açılışında yapışqan kağız olan birdəfəlik steril plastik torbalar) çıxarılır və sidik kanalının ətrafında möhkəm bərkidilir. Torbanı tərpətmədən, rahatlığı təmin etmək üçün uşaq bezi bağlanır və paltar geyindirilir. Tez-tez yoxlanılır və torbadan sidik hər dəfə doldurulduqda, yuxarıda göstərilən təlimatlara əməl edərək, torba təqdim edilmiş saxlama qabına əlavə edilir və yeni torba qoyulur.

- **Sidik katexolamin analizindən əvvəl riayət edilməli olan qaydalar:**

Sidik toplanmasından əvvəl və toplanma zamanı pəhrizə riayət edilməlidir.

Test tələbindən əvvəl kəskin stress və ağır fiziki fəaliyyətdən (qaçış və s.) çəkinmək lazımdır.

3 gün əvvəl aşağıdakı qidaları qəbul etməmək tövsiyə olunur: banan, kola içkiləri, qəhvə, çay, şokolad, vanil, pomidor, portağal, ananas, spirtli içkilər, gavalı, qoz-fındıq, hazır şorba, dondurma, tort, peçenye, salep və s.

Nümunələrin toplanmasından 3 gün əvvəl aşağıdakı dərmanlar dayandırılmalıdır: asetaminofen, aspirin, MAO (monoamin oksidaza) inhibitorları, metildopa, levodopa, fenotiazinlər, xlorpromazin və s. Əgər siz müntəzəm olaraq hər hansı dərman qəbul edirsinizsə, onları dayandırmazdan əvvəl həkiminizlə məsləhətləşin və laboratoriyaya məlumat verin.

Üç gün pəhriz proqramına əməl etdikdən sonra dördüncü günün səhəri ilk sidik ifraz olunur. 24 saatlıq sidik nümunəsi yuxarıda göstəriləni kimi laboratoriyadan alınan sidik qabına yığılır. Növbəti gün səhərdən ilk sidik nümunəsi əlavə edilməli və həmin gün laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

2.2.2.4. Sidik qoruyucuları

Konservantlar və ya temperatura nəzarət prosedurları sidik yığıldıqdan sonra 4 saat ərzində və ya toplamanın əvvəlində əlavə edilməlidir. Konservantlar tələb edən sidik testlərinin təfərrüatları aşağıdakı cədvəldə verilmişdir.

Cədvəl 2. Sidik nümunələrinin toplanması, istifadə olunacaq konservantlar, saxlama və daşıma şəraiti:

	Otaq temp	Dondurucu	Dondurulmuş	6M HCl	Sirkə turşu	Bor turşusu	Nəqliyyat
Amin turşuları	H	B	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Arsen	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Mis	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Civə	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Sink	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
5-Hidroksiindol sirkə turşusu (S-HIAA)	B	B	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Homovanilik turşu (HVA) *	B	B	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Kadmium	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Kalsium	B	T	B	B	B	B	Soyuq mühitlərdə
Katekolaminlər (epinefrin, norepinefrin, dopamin, metanefrin, normetanefrin)*	B	B	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Xrom	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Qurğuşun	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	17\29

Metanefrinlər *	H	H	H	H	G	H	Soyuq mühitlərdə
Molibden	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Monoklonal Zülal	B	T	B	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Nikel	B	T	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə
Vanil Turşusu (VMA) *	B	B	T	H	H	H	Soyuq mühitlərdə

B: Bəli **H :** Xeyr **T:** Üstünlük verilir **G:** Tələb olunur

* = Konservantın kolleksiyanın əvvəlində əlavə edilməli olduğunu göstərir.

2.2.2.5. Cədvəl 4. 24 saatlıq sidik kolleksiyalarında bildirilmiş sidik qoruyucularının konsentrasiyası və şərtləri:

Otaq temperaturu:	20-25 °C
Soyuducu:	4°C
Dondurucu:	-20 °C
6N HCl:	10 ml 24 saatlıq sidik
Sirkə turşusu 50%:	10 ml 24 saatlıq sidik
Bor turşusu (kristal):	24 saatlıq sidikdə 5 q

Şəhər mərkəzindən və ya toplama qabı ilə ambulator kimi birbaşa laboratoriyaya gələn Pasiyentlər tərəfindən 24 saat ərzində sidik götürüldükdən sonra birbaşa laboratoriyaya gətirilsə, gəldikdən sonra onun həcmi ölçülür, analiz üçün 10 ml-lik borulara köçürülür, bağlanır və müəyyən edilmiş iş gününə qədər soyuducuda saxlanılır.

Korporativ müştərilər tərəfindən şəhər daxilində və ya xaricində göndərilən və yuxarıdakı xəbərdarlıqlara uyğun olaraq toplanan sidik nümunələri, yalnız həcm ölçüldükdən sonra öyrəniləcək miqdar

10 ml-lik hissə laboratoriyaya kuryer vasitəsilə soyuq mühitdə transport konteynerində çatdırılır.

Bəzi dərmanlar yanlış nəticələrə səbəb ola bildiyinə görə, Pasiyentnin qəbul etdiyi hər hansı dərmanla bağlı sorğu aparılmalı və xüsusi dərman(lar) Test İstək Formasında qeyd edilməlidir. Ən çox istifadə edilən dərmanlara asetaminofen, aspirin, MAO inhibitorları, metildopa, levodopa, xlorpromazin, promazin, fenotiazinlər, reserpin, kofein, litium, eritromisin, tetrasiklinlər, aminofilin və bir çox başqaları daxildir.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	18\29

2.2.2.6. Nəcisdə gizli qan

Nəcis nümunəsi laboratoriya tərəfindən verilən plastik nəcis qabına yığılır. Gizli qanın müayinəsi üçün laboratoriya tərəfindən verilən tübün içindəki tampondan istifadə edərək nəcisin üç fərqli yerindən nümunələr götürülür və tübə yerləşdirilir. Tüb dərhal laboratoriyaya çatdırılır. Bu prosesi üç gün, hər üç gündə təkrarlamaq tövsiyə olunur.

2.2.3. Mikrobiologiya Testləri üçün Nümunə toplanması

Antibiotiklərə başlamazdan əvvəl mikrobioloji nümunələr götürülməlidir . Antibiotiklər mikroorqanizmlərin böyüməsini maneə törədə bilər.

Alınan nümunələr **ən qısa zamanda laboratoriyaya çatdırılmalıdır** .

A. Aerobik əkilmə və göbələk əkilmələri

Boğazdan əkilmə

Əkilmə əldə etməzdən əvvəl heç bir şey yeməməyə diqqət yetirilməlidir. Əgər yemək yemisinizsə, ağızınızı bir neçə dəfə yaxalayın və ya dişlərinizi fırçalayın. Kultura Toplanması zamanı tamponun (steril, pambıq ucluqlu çubuq) dilə və dişlərə toxunmasının qarşısını almaq üçün ağız geniş açılmalı və tübürəklə çirklənməməyə diqqət yetirilməlidir. Boğaz əkilmələri daşıyıcı mühitdə 24 saata qədər saxlanıla bilər. Bununla belə, nümunənin günəş işığına və ya istiyə məruz qalmasının qarşısını almaq çox vacibdir. Buna görə də, nümunə toplanandan sonra ən qısa müddətdə laboratoriyaya göndərilməlidir.

Bəlgəm əkilməsi

Bəlgəm nümunəsi toplamaq üçün ən uyğun vaxt səhərlərdir. Ağızınızı bir neçə dəfə su ilə yaxaladıqdan və dişlərinizi fırçaladıqdan sonra dərindən nəfəs alaraq bəlgəm çıxarmağa çalışın. Bəlgəmi tübürəklə qarışdırmamaq üçün diqqətli olmaq lazımdır və laboratoriyadan alınmış steril konteynerə toplanmalıdır.

Sidik əkilməsi

Laboratoriyadan yaş salfetlər və steril sidik qabı alındıqdan sonra həmin nahiyə nəm salfetlə təmizlənməlidir (qadınlar üçün öndən arxaya bir salfet kifayətdir, kişilər üçün isə mərkəzdən kənara bir salfet kifayətdir). Quruduqdan sonra ilk sidik axını atılır. Orta hissə steril sidik qabına yığılır, qapaq dərhal bağlanır və sonuncu hissə atılır. Bir saat ərzində sidik nümunələri laboratoriyaya çatdırılmalıdır. Saxlama lazımdırsa, onlar soyuducuda saxlanılmalıdır.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayın tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	19\29

Nəcis əkilməsi

Nəcis nümunəsi laboratoriyadan alınmış təmiz qaba yığılmalı, qapağı möhkəm bağlanmalı və laboratoriyaya çatdırılmalıdır. Başqa bir üsul steril tampondan istifadə edərək nəcis nümunəsinin bir neçə yerindən nümunələr götürmək, onları steril tampon mühitinə yerləşdirmək və laboratoriyaya çatdırmaqdır.

Yara möhtəviyyatının əkilmələri

Dəri dezinfeksiya edildikdən sonra bir şpris və ya tampon istifadə edərək nümunə toplanır. Həkim tərəfindən şprisdə və ya tübdə toplanan kulturalar ən qısa zamanda laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

Uretral axıntı

Həkim tərəfindən steril tamponla götürülmüş nümunə ən qısa müddətdə laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

Qan və ya sümük iliyi

Palatalarda qan və ya sümük iliyi kulturalarının götürülməsi üçün laboratoriya tərəfindən verilən uşaq və ya böyüklər üçün qan əkilməsi şüşələri nümunə götürüldükdən sonra ən çoxu 20 dəqiqə ərzində laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

B. Anaerob əkilmə

Laboratoriyadan anaerob kultura üçün xüsusi daşıyıcı mühit alınmalıdır. Nümunə toplayan həkim laboratoriya ilə əlaqə saxlamalıdır. Laboratoriya işçiləri laboratoriyaya nümunənin xüsusi daşıyıcı mühitə necə yığılması barədə təlimat verəcəklər. Toplanmış nümunə ən qısa müddətdə laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

C. Vərəm diaqnozu üçün nümunələrin Toplanması

Bəlgəm nümunəsi

Turşuya davamlı bakteriyalar və ya vərəm kulturaları və ya vərəm molekulyar diaqnostikası:

Bunun üçün səhər ilk bəlgəm nümunəsi toplanır. Bəlgəm yuxarıda bəlgəm kulturaları bölməsində təsvir olunduğu kimi laboratoriyadan alınmış steril FALCON tüblərində (konus dibli borular) toplanır.

Bunun üçün bəlgəm nümunələri ardıcıl üç gündə toplanmalıdır.

Sidik nümunəsi

Turşuya davamlı bakteriyalar və ya vərəm kulturaları və ya vərəmin molekulyar diaqnostikası:

Ən azı 20 mL səhər ilk sidiyi steril FALCON tüblərinə (konus dibli tüb) toplanır və mümkün qədər tez laboratoriyaya çatdırılır.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	20\29

2.3. Nümunələrin Toplanması və laboratoriyaya göndərilməsi

Müəssisələrdən istək formaları ilə toplanmış nümunələr daşınma tələblərinə (soyuq zəncir və s.) uyğun olaraq laboratoriyamıza gətirilir. Nümunə qəbulu nümunə qəbul bölməsində aparılır. Ayaqdan gələn Pasiyentlərin test istəkləri qeydə alınır və sonra nümunə qəbul bölməsində toplanır. Aparılan testlər əsasında müvafiq qan nümunəsi tübləri (Cədvəl 1) seçilir, seçilmiş tüblərə barkodlanır və qan toplama proseduru həyata keçirilir. Qan toplamanı tamamlayan Pasiyentlər nəticələrin nə zaman hazır olacağı barədə məlumatlandırılır. Sidik və nəcis testləri üçün Pasiyentlər ştrix kodlu sidik və nəcis qabları ilə təmin edilir və yönləndirilir. Körpələrdən sidik və nəcis nümunələri üçün nümunə qabları ailələrə verilir, ailələrə toplama prosesi ilə bağlı təlimat verilir və Toplanmış nümunələrin tez bir zamanda laboratoriyamıza çatdırılması tapşırılır.

Cədvəl 5. Qan Alınmasında Çox İstifadə Edilən Borular və Onların Xüsusiyyətləri

Rəng Kodu	Tüb Növü	Əlavə	İstifadə Sahələri
	Qanın Əkilməsi	Yoxdur	Aerob/anaerob mühitləri qandan mikroorqanizmlərin (bakteriya və maya) kultivasiyası üçün istifadə olunur.
	QIRMIZI	Quru boş tüblər	Serum əldə etmək üçün (bütün serum əsaslı testlərdə və autoanalizatorlarda istifadə olunur)
	Sarı	Tərkibində separator gel (SST) olan borular	Serum əldə etmək üçün (bütün serum əsaslı testlərdə və autoanalizatorlarda istifadə olunur)
	Bənövşəyi	EDTA	Hematoloji tədqiqatlar üçün
	Mavi	Natrium sitrat	Koaqulyasiya tədqiqatları üçün
	Yaşıl	Heparin	Plazma tədqiqatları üçün
	boz	Flüor oksalat	Qlükoza tədqiqatları üçün

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	21\29

2.4. Laboratoriyaya nümunələrin qəbulu və ayrılması

Qəbul prosesi zamanı nümunələr Pasiyent haqqında məlumatların çatışmaması, nümunənin tələb olunan testlə uyğunsuzluğu və ya laxtalanma və hemoqramma testləri üçün tüblərdəki işarələnmiş xəttədən çox və ya az olması və laxtanın olub-olmamasına görə yoxlanılır. Uyğun olmayan nümunələr rədd edilir. Müəssisələrə və ya Pasiyentlərə Pasiyentin qanının yenidən toplanmasına ehtiyac olduğu barədə məlumat verilir. Nümunənin rədd edilməsinin səbəbi LİS mühitində Pasiyent nəticələri səhifəsində də qeyd olunur.

2.4.1. İlk hazırlıq tələb edən testlər

Laboratoriyada zərdab və plazma üzərində aparılan testlər üçün ilkin proses kimi sentrifüqasiya tələb olunur. Laboratoriyaya gələn nümunələr nümunədən asılı olaraq 30 dəqiqəlik saxlama müddətindən sonra sentrifüqa edilir. 3000 rpm-də 10 dəqiqə sentrifüqa edildikdən sonra ayrılmış serum və plazma nümunələri cihazlara yüklənir.

2.4.2. Təhlil

Toplandıqdan sonra nümunələr laboratoriyaya daxil olur və nümunənin qəbulu və rədd edilməsi meyarlarına əsasən nümunə qəbul bölməsi tərəfindən qəbul edilir. Dərhal tədqiq edilmədikdə, serum və plazma nümunələri sentrifüqa edilməli və müvafiq temperaturda saxlanmalıdır.

Müəyyən günlərdə toplanan və tədqiq edilən nümunələr ya sentrifüqa edilir serum və ya plazma əldə edib panel tədqiqat ştativlərində 2-8°C soyuducuda saxlanılır, yaxud tam qan şəklində dondurulur.

İşçilər nümunənin qəbul tarixini iş planına uyğun olaraq yoxlayır, sonra nümunələri soyuducudan çıxarır və fərdi sorgularla müqayisə edirlər. Otaq temperaturuna qədər isindikdən sonra işlənir.

Aclıq tələb edən qan şəkəri və qan lipid səviyyələri kimi biokimya testləri üçün nümunələr Pasiyentdən 10-12 saatlıq aclıqdan sonra götürülür və sentrifüqadan sonra tədqiqə başlanır.

Gündəlik bioloji ritm nümayiş etdirən hormonlar üçün (ACTH, kortizol, TSH kimi) müvafiq şəraitdə səhər saatlarında nümunələrin götürülməsi tövsiyə olunur.

Sidik testləri üçün ilk səhər sidik nümunəsinə üstünlük verilir. Nümunə 30 dəqiqə ərzində laboratoriyaya çatdırılmalıdır.

Laboratoriya analizindən əvvəl cihazlar üçün etibarlı nəticələri təmin etmək üçün gündəlik cihaza texniki qulluq və təmizləmə prosedurları mütəxəssislər tərəfindən həyata keçirilir və nəzarət edilir.

Gündəlik həyata keçirilən və test nəticələrində potensial sistemli və ya təsadüfi səhvləri aşkar etməyə qadir olan gündəlik təcrübə “daxili keyfiyyətə nəzarət” metodudur. Bütün laboratoriya işçiləri bu sahədə təlim keçiblər. Əməliyyat və qiymətləndirmə bütün laboratoriya işçiləri tərəfindən həyata

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	22\29

keçirilir. Bundan əlavə, bütün İT və texniki xidmət infrastrukturalarının düzgün işləməsini təmin etməklə, avadanlıqlara həftəlik və aylıq texniki qulluq müntəzəm olaraq həyata keçirilir. Daxili keyfiyyət nəzarətin nəticələri müvafiq laborant və müvafiq mütəxəssis tərəfindən qiymətləndirilir. Nəticələr məqbul hədlər daxilində olarsa, Pasiyent nümunələri işlənir. Nəticələr "etibarsız" hesab edilərsə, tədqiqata başlanılmır və cihazla bağlı prosedurlar həyata keçirilir. Bütün problemlər tədricən yoxlanılır və gündəlik yoxlamalar istənilən səviyyəyə çatdıqdan sonra əməliyyat başlayır. Qurğular tamamlanmış analizlərin nəticələrini avtomatik olaraq LİS-ə göndərir. Bütün Pasiyent nəticələri LİS-də toplanır, mütəxəssis tərəfindən qiymətləndirilir və uyğun hesab edilən istənilən nəticələr təsdiqlənir. Uyğun olmayan nəticələr olduqda, səbəb araşdırılır, klinika ilə əlaqə saxlanılır və preanalitik, analitik və ya fizioloji test nəticələrinə təsir göstərə biləcək müdaxilələr qiymətləndirilir və dəqiq nəticələri təmin etmək üçün lazımı müdaxilələr edilir. Təcili nümunələr adi nümunələrdən ayrı olaraq dərhal işlənir və analiz nəticələri gecikmədən təsdiqlənir. Kritik dəyərlər normal istinad aralığından kənara çıxan, həyati təhlükəsi olan nəticələri təmsil edir. Panik-Kritik Dəyər Siyahısına düşən bir test nəticəsi aşkar edilərsə, analiz prosesi nəzərdən keçirilir, dərhal klinika və ya xəstə/həkim ilə əlaqə saxlanılır və zəruri hallarda test təkrarlanır. Laboratoriya əlaqə saxlanan klinikanın və həyata keçirilən prosedurların qeydlərini aparır. Əgər testin nəticəsi Pasiyentin klinikası ilə uyğun gəlmirsə, Pasiyentdən yeni nümunə götürülür və analiz təkrarlanır.

2.5. Nəticələrin göndərilməsi (Hesabat)

Test nəticələri LİS-də şöbə mütəxəssisləri tərəfindən təsdiq edildikdən sonra onları tələb edən klinika/müəssisə/həkim tərəfindən baxıla bilər. Tələb olunarsa, test nəticələrinin çapı Pasiyentə və ya müəssisəyə Qeydiyyat əməkdaşları və ya korporativ bölüm heyəti tərəfindən verilir.

2.6. İstinad Aralığı

Testlər üçün müəyyən edilmiş istinad diapazonu sağlam fərdlərdən alınan dəyərlərin 95%-ni ehtiva edən qrupu təmsil edir və test nəticələrini qiymətləndirmək üçün yaradılmışdır. Bu dəyərlər müxtəlif amillərdən asılı olaraq Pasiyentdən- Pasiyentə dəyişə bilər. Təhlil metodunun dəyişdirildiyi hallarda, metoddan və ya hazırlanmış test dəstlərinin tərkibindəki dəyişikliklərdən asılı olaraq istinad diapazonu da dəyişə bilər.

2.7. Keyfiyyət Təminatı

Keyfiyyətin təminatı üçün laboratoriyamız beynəlxalq səviyyədə bir çox laboratoriyanın iştirak etdiyi daxili keyfiyyət nəzarət proqramlarında və xarici keyfiyyət nəzarət proqramlarında iştirak edir. Daxili keyfiyyət nəzarət proqramının həyata keçirilməsi ilə hər gün ən azı iki səviyyəli nəzarət nümunələri işlənilərək gündəlik və günlərarası performans nəzarət edilir.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayın tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	23\29

Xarici keyfiyyətə nəzarət proqramına, digər tərəfdən, laboratoriya sınaqlarının nəticələrinin etibarlılığını təmin etmək və ya artırmaq üçün laboratoriyadan kənar bir sistem/müəssisə/təşkilat tərəfindən aparılan məlum və ya naməlum məzmun və ya konsentrasiyaya malik nümunələrin monitorinqi və qiymətləndirilməsi aiddir. Təhlil edilmiş xarici keyfiyyətə nəzarət nümunələri bütün dünyada bu proqramda iştirak edən çoxsaylı laboratoriyaların nəticələri ilə müqayisə edilir və faktiki dəyərlərə uyğunluğu yoxlanılır.

Nəticələrin Klinik Uyğunluğu

Klinik təqdimata uyğun olmayan nəticələr üçün laboratoriya ilə əlaqə saxlanılmalıdır. Pasiyent nümunələri laboratoriyamızda bir həftə saxlandığından, zərurət yarandıqda eyni nümunə ilə təkrar çalışılıb yenidən dəyərləndirilə bilər.

2.8. Panik Dəyərlər

Tibbi laboratoriyalara daxil olan nümunələrin nəticələri normal nəticə hazır olma müddətində rapor edilir. Ancaq bəzi test nəticələri Pasiyent üçün kritik önəmə malikdir. Bu cür testlər üçün beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş **tolerantlıq diapazonları** müəyyən edilmişdir və bu limitlərdən kənar nəticələr mümkün qədər tez klinikaya(həkimə və ya pasiyentə) bildirilməlidir.Kritik dəyərlər olaraq bilinən bu prosedurlar üçün dəyər cədvəlləri yaradılmış və bütün işçilər mövzu ilə bağlı təlim keçmiş və məlumatlandırılmışdır. Aşağıdakı cədvəl Pasiyentin klinik vəziyyəti üçün kritik olan və dərhal bildiriş tələb edən testləri göstərir.

CƏDVƏL 6; Biokimya testləri üçün kritik dəyər cədvəli

BİOKİMYA					
Test	Vahid	Aşağı hədd	Üst hədd	Nümunə	YAŞ
Qlükoza	mmol/L	≤2.20 ≤2.70	≥20	Serum	< 4 həftə ≥ 4 həftə
Kreatinin	mq/dL	-	≥2,5 ≥3,0 ≥10,0	Serum	2-11 yaş 12-15 yaş ≥16 yaş
CK	u/L	-	≥10000	Serum	

Memorial
HOSPITAL

NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI

Sənəd №	MEM/NƏK-001
Yayım tarixi :	01.04.2025
Düzəliş №	00
Düzəliş tarixi :	-
Səhifə sayı :	24\29

Ümumi kalsium	mmol/l	≤1.6	≥3.25	Serum	2-11 yaş 12-15 yaş ≥16 yaş
Maqnezium	mg/dl	≤0.40	≥3.70	Serum	
Hemoqlobin	g/dL	≤6.0	≥24.0 ≥20.0	Tam qan	0-7 həftə > 7 həftə
WBC	x10(9)/L	-	≥100.0	Tam qan	
Trombositlər	x10(9)/L	≤40	≥1000	Tam qan	
Periferik yaxma	-	Partlayış varlığı	-	Tam qan	
Fibrinogen	mq/dL	≤60	-	Plazma	
APTT	san	-	≥ 150	Plazma	
INR	-	-	≥5.0	Plazma	
Protrombin vaxtı	san	-	≥44	Plazma	
Ammonyak	μmol/L	-	≥200 ≥100	Plazma	≥1 il <1 il
Ümumi bilirubin	mmol/l	-	≥256.9	Serum	<1 yaş
İonlaşmış kalsium	mq/dL	≤3.0 ≤2.0	≥6,5 ≥6,0	Serum	≥1 il <1 il

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	25\29

Fosfor	mmol/l	≤0.30	≥2.90	Serum	
Kalium	mmol/l	≤2.5	≥6,0	Serum	
Natrium	mmol/l	≤120	≥160	Serum	

CƏDVƏL 7; Mikrobiologiya testləri üçün panik dəyər cədvəli,

MİKROBİOLOGİYA		
Test	Panik Dəyəri	Misal
QANIN ƏKİLMƏSİ	POZİTİV	Əkilmə
BOS ƏKİLMƏ	POZİTİV	Əkilmə
NEISSERIA GONORRHOEAE	POZİTİV	Əkilmə
YENİ DOĞAN CMV IgM	POZİTİV	Serum və ya plazma
ANTİ-HİV	POZİTİV	Serum və ya plazma
HİV RNT	POZİTİV	Serum və ya plazma
ANTİ-HCV	POZİTİV	Serum və ya plazma
VDRL	POZİTİV	Serum və ya plazma

2.9. Laboratoriya nümunəsinin rədd edilməsi meyarları

Nəqliyyat sistemi ilə laboratoriyaya gələn nümunələr Nümunə qəbulu bölməsində qəbul edilir.

Qeydiyyat şöbəsi nümunənin LİS-ə daxil olmasını qeyd edir, Çeşidləmə bölümü nümunənin barkod etiketlərini çap edir, nümunə qəbulunu həyata keçirir və nümunə laboratoriyaya ötürülür.

Nümunə qəbulu bölməsi aşağıdakı meyarlara əsasən nümunəni qəbul edə və ya rədd edə bilər. Rədd edilmiş nümunələr imtinanın səbəbi ilə birlikdə LİS-də qeyd edilməlidir. Uyğun olmayan nümunələr Qeyri-Uyğun Məhsul/Xidmət Formasında qeyd olunur.

1. Pasiyentin adı və soyadı olmadıqda, nümunənin təsviri çatışmadıqda, səhv olduqda və ya

nümunənin üzərindəki ştrix-kodlar müraciətlərə uyğun gəlmirsə, nümunələr qəbul edilməyəcək.

Qəbul edilməyən nümunələr Xətalı nümunə imtina aktına nümunənin rədd edilməsi kimi qeyd olunur.

Problem müəyyən edilir və uyğun nümunənin əldə edilməsi üçün ən qısa zamanda müvafiq qurumla əlaqə saxlanılır.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	26\29

2. Müvafiq tüblərə və ya nümunə qablarına yerləşdirilməyən nümunələr laboratoriyaya qəbul edilməyəcək; onların məlumatları sistemə daxil ediləcək və yeni nümunələr tələb olunacaq.
3. Hemolizə uğramış nümunələr laboratoriyaya qəbul edilmir və Xətali nümunə imtina aktına qeyd edilir.
4. Lipemik nümunələr gəldikdə müəssisə ilə əlaqə saxlanılır və nümunənin müvafiq vaxtda təkrarlanması ilə bağlı rəy alınır. Pasiyent tələb olunan aclıq müddətinə əməl etmədikdə və nümunə klinisist tərəfindən analiz üçün uyğun hesab edilmədikdə, məlumat Xətali nümunə imtina aktına vasitəsilə qeydə alınır və uyğun nümunənin toplanması üçün müvafiq müəssisə ilə yenidən əlaqə saxlanılır.
5. Tərkibində qarışıqlar olan nümunələrdə laxtalanmanın qarşısını almaq üçün EDTA, sitrat və ya heparin kimi antikoagulyant maddələr tələb olunan testlərdə müvafiq və müəyyən edilmiş qan miqdarı toplanmalıdır. Bu, vakuum tüblərində qeyd olunan miqdardır. Göstərilən səviyyəyə qədər doldurulmayan nümunələr laboratoriyaya qəbul edilməyəcək. Sistemə daxil edilmiş nümunənin təkrar edilməsini tələb etmək üçün müvafiq qurumlarla əlaqə saxlanılacaq və imtinanın səbəbləri bildiriləcək.
6. Laxtalanmış nümunələr qəbul edilmir. İmtina səbəbi Xətali nümunə imtinza aktına yazılır və müvafiq nümunələr üçün müəssisə ilə əlaqə saxlanılır.
7. Uyğun transfer şəraitində laboratoriyaya gəlməyən nümunələr qəbul edilmir.
9. Xüsusilə gündəlik dəyişkənliyi ilə gündəlik ritm nümayiş etdirən dərman səviyyəsi və hormon analizlərində, tələb olunan gözləmə müddəti təmin edilmədikdə və ya uyğun vaxtda nümunələr alınmazsa, nümunə qəbul edilmir. Lazımi prosedurlara əməl olunaraq yenidən nümunə istənilir.
10. Müxtəlif səbəblərdən tövsiyə olunan müddətdən artıq saxlanılan nümunələr laboratoriyaya qəbul edilmir. Analizlər üçün uyğunsuzluq səbəbləri Uyğun olmayan məhsul\ xidmət nəzarət formasına qeyd edilir və müvafiq qurumla əlaqə saxlanılır..
11. Uyğunsuz və ya yararsız qablarla göndərilən nümunələr qəbul edilmir.
12. Başqa materialla çirklənmiş nümunələr rədd edilir.
13. Bəlgəm makroskopik olaraq qiymətləndirildikdə, tübürçək şəklində görünərsə bu tübürçək ilə çirklənməsi göstərir. Buna görə də qurum ilə əlaqə saxlanılır və təkrar nümunə tələb edilir və imtinanın səbəbi xətalı nümunə imtinza aktına yazılır.
14. Boyama üçün göndərilən materiallar uyğun olmayan şəraitdə göndərildikdə, nümunə rədd edilir.
15. Flora ilə çirklənmə şübhəsinə görə səhv məlumat vermə ehtimalı olan nümunələr rədd edilir.

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	27\29

2.10. Nümunələrin saxlanması

Laboratoriyamıza daxil olan, qeydə alınmış və işlənmiş ilkin nümunələr və uyğunsuz nəticələr əldə etdiyimiz nümunələr sonrakı sınaq və ya təkrar analizlər üçün serum şəklində bir həftə soyuducu/dondurucuda, tam qan nümunələri isə bir həftə soyuducuda saxlanılır. Sınaqlar tədqiqat tarixindən əvvəl gəlib çatarsa , onlar işlənmə tarixinə qədər sabitliyinə uyğun saxlama şəraitində saxlanılır. Daha uzun saxlama tələb olunarsa, onlar -20°C temperaturda dondurucuda saxlanılır . Saxlama/sabitlik şərtləri haqqında ətraflı məlumat **Test Siyahısında mövcuddur** . Əlavə təhlil tələb edilsə , sorğunuz burada göstərilən vaxt çərçivəsinə və təhlil tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetiriləcək.

Əlavə nümunələrə ehtiyac olarsa , Pasiyentə məlumat verəcək.

2.11. Nümunələrin Laboratoriyaya daşınması

Test Siyahısında (miqdar, saxlama şəraiti) tövsiyə və izahatlara uyğun olaraq götürülən nümunələr travma və təzyiçə məruz qalır. Nümunəni təsirlərə davamlı, sızdırmaz konteynerə qoyun (vint qapaqlı boru, Ağzı qapaqlı ikinci dərəcəli (sekonder) boru və s.). Bu kataloqdakı analizlər üçün götürüləcək nümunələri müəyyən edilmiş saxlama şəraitində (müvafiq temperatur şəraiti) daşımağa diqqət yetirin.. Nümunəni straforsüngərin içərisinə nümunə daşıyan çantanın içinə qoyun, onu köpük strafor qapağı ilə örtün və çantanın içərisinə qoyun. Bu , nəqliyyat zamanı ilkin konteynerdə sızma baş versə belə, köpük strafordan və nümunə daşıyan çantadan sızmanın qarşısını alacaq .

Çantanın içərisində soyuq bir mühit yaratmaq üçün buz kublarından istifadə edin. 2-8°C temperaturda daşınması lazım olan nümunələri çantanın içərisindəki bölmələrə, -20°C-də daşınması lazım olan nümunələri isə çantanın içərisindəki buz kublarına toxunmaq şərtiylə yerləşdirin və ehtoyyac olduqda quru buz ilə göndərin.. Tam doldurulmuş **Test İstək Formasını** çantanın içindəki bölməyə qoymağı və ya gələn kuryerə verməyi unutmayın .

2.11.1. Şəhər daxili

Klinikamıza mərkəzlərdən nümunələr həftənin altı günü saat 09:30-18:00 saatları arasında toplanaraq **Test İstəm Formaları** ilə birlikdə kuryerlər tərəfindən laboratoriyaya gətirilir və Çeşidləmə bölümünə təhvil verilir.

2.11.2. Şəhərdən kənar

Şəhərdən kənar mərkəzlərdən göndərilən nümunələr yuxarıda qeyd edildiyi kimi nümunəni göndərən bölmə tərəfindən emal edilir. Test İstək Formaları təsvir edildiyi kimi hazırlanmışdır doldurularaq yüke çətdirilir laboratoriyaya çatdırılır .

 Memorial HOSPITAL	NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI	Sənəd №	MEM/NƏK-001
		Yayım tarixi :	01.04.2025
		Düzəliş №	00
		Düzəliş tarixi :	-
		Səhifə sayı :	28\29

2.11.3. Təcili Nümunələr

Laboratoriyanın Test Təlimatında göstərilən nəticə hazır olma vaxtından daha tez təcili nümunə istəyinə ehtiyac olduğu hallarda **Test İstək Formalarında** qırmızı böyük hərflərlə “TƏCİLİ” yazılıb nümunəni daşıyacaq kuryerə məlumat verilir və laboratoriyabu haqda telefonla məlumatlandırılır. Kuryerin təyin olunmuş gəliş vaxtlarından kənarında təcili kuryer xidmətləri tələb edən qurumlar kuryer xidmətlərini yalnız təcili tibbi müayinələr üçün alacaqlar.

Memorial
HOSPITAL

NÜMUNƏ ALMA ƏL KİTABI

Sənəd №	MEM/NƏK-001
Yayın tarixi :	01.04.2025
Düzəliş №	00
Düzəliş tarixi :	-
Səhifə sayı :	29\29

REVİZİYA MƏLUMATLARI

Reviziya tarixi	Reviziya Açıqlaması	Reviziya No

HAZIRLAYAN

TƏSDİQLƏYƏN

--	--